

Mercè Rodoreda

Visat núm. 3
(abril 2007)
per Neus Real

Coneguda sobretot com a novel·lista i contista, Mercè Rodoreda (Barcelona, 1908-Girona, 1983) és un dels grans noms de les lletres catalanes del segle XX, una de les signatures més llegides i traduïdes de la literatura catalana de tots els temps i una de les plomes imprescindibles de l'Europa contemporània.

L'autora, amb un talent evident i una tenacitat incombustible, va treballar amb una ambició artística sense límits des d'una consciència literària plenament moderna. I va confegir una obra que ha esdevingut una peça bàsica en la tradició narrativa del nostre país i un punt de referència per a les noves generacions. Rodoreda ens ha deixat una obra profunda i d'una talla inqüestionable que es pot qualificar, sens dubte, de clàssica.

Mercè Rodoreda inicia la seva trajectòria el 1932 i, fins al final de la Guerra Civil, assenta els pilars de la seva producció alhora que participa en el renovat esforç de normalització i modernització de la cultura catalana. La desfeta de 1939 la porta a més de tres dècades d'exili, durant les quals assoleix el veritable mestratge. Durant la postguerra, els darrers temps del franquisme i la transició democràtica publica els millors llibres, esdevé una figura de primera línia en el cànon de les lletres catalanes i es dona a conèixer en molts països gràcies a les traduccions a altres llengües, en un procés de difusió internacional ininterromput fins avui.

La combinació dels interessos individuals (entre els quals destaca el compromís amb el públic), la dinàmica literària i les necessitats culturals expliquen l'opció de Rodoreda per la novel·la durant la Segona República. El psicologisme i la seva paròdia, a tenor dels temps moderns, exposen una recerca narrativa que es completa amb el conreu del teatre, el conte, la literatura infantil i l'assaig. I amb una activitat periodística important al setmanari *Clarisme* (1933-1934), amb la vinculació a empreses de la significació d'Edicions Proa i amb la participació en iniciatives com el Club dels Novel·listes (instituit el 1936) o la Institució de les Lletres Catalanes (1937-1939). El 1937, Rodoreda guanya el Premi Joan Crexells amb *Aloma*, que la consolida com a escriptora i constitueix tota una fita en la novel·lística catalana dels anys vint i trenta.

Poc abans que els feixistes entrin a Barcelona, l'autora s'exilia a França, on passa uns primers temps molt difícils. A pesar d'això, no abandona l'escriptura (participa en diversos Jocs Florals, per exemple) i contribueix com pot en la reconstrucció cultural. De 1954 en endavant, definitivament instal·lada a Ginebra, troba l'estabilitat necessària per poder dedicar-se altra vegada a la literatura i reprendre amb força la seva carrera. L'etapa brillant que s'escola entre aquell moment i la segona meitat dels anys seixanta (coincident amb el nou context obert a l'Estat espanyol i a Catalunya el 1959, i en què Rodoreda també es dedica a la poesia, el teatre, la prosa poètica i la pintura) desclou una maduresa literària impactant, tant en el conte com en la novel·la. L'escriptora es converteix, de

fet, en una de les figures essencials de la recuperació del gènere sota el franquisme. En conjunt, perfecciona les seves tècniques literàries, rendibilitza les dures experiències viscudes i aconsegueix uns textos d'altíssima qualitat que tracten la condició humana en les seves múltiples dimensions. Amb *El carrer de les Camèlies* (1966, Premi Sant Jordi 1966, Premi de la Crítica 1967 i Premi Ramon Llull 1969) obté un anhelat reconeixement institucional.

La dècada dels setanta confirma l'evolució de la narrativa rodorediana en les dues línies complementàries, en interacció, que els llibres d'entre 1958 i 1967 exposaven (per bé que en un decantament clar per l'una o l'altra segons el text). És a dir, el realisme més referencial que havia tingut una materialització brillant en *La plaça del Diamant* i el realisme simbòlic del qual oferiria l'exemple paradigmàtic *La mort i la primavera*, escrita coetàniament a la novel·la de 1962, però publicada molt més tard. Rodoreda, instal·lada a Romanyà de la Selva, assenta definitivament el seu prestigi amb *Mirall trencat* (1974), *Semblava de seda i altres contes* (1978), *Viatges i flors* (1980, Premi Ciutat de Barcelona) o *Quanta, quanta guerra...* (1980, Premi de la Crítica Serra d'Or).

El Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que se li concedeix el 1980, i la quantitat de lectures i lectors que des del principi tenen els seus llibres resulten dos tributs públics prou significatius a una escriptora convençuda que, parlant de literatura i d'art, allò que compta és l'obra feta i, sobretot, ben feta.